

Vergaderjaar 2024–2025

20 043

Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa

CC/ Nr. 146

VERSLAG VAN DE ZITTING 2024 (DERDE DEEL)

Vastgesteld 27 september 2024

1. Inleiding

Van 24 en met 28 juni 2024 namen de Eerste Kamerleden **Veldhoen** en **Kluit** (beiden GroenLinks-PvdA), **Bovens** (CDA), **Panman** (BBB), **Vogels** (delegatieleider, VVD) en **Moonen** (D66) en het Tweede Kamerlid **Omtzigt** (NSC) deel aan de derde deelsessie van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa in Straatsburg. Tijdens de plenaire zitting – in de vernieuwde hemicycle – werd onder meer gesproken over de juridische en mensenrechtenaspecten van de Russische agressie tegen Oekraïne en de rol van sancties, de bedreigingen van de vrijheid van meningsuiting, de uitdagingen voor democratie in Georgië, de oorlog in Gaza, teruggave van Varosha en het veiligstellen van rechten voor toekomstige generaties. De leden kozen een nieuwe secretaris-generaal van de Raad van Europa. Ter gelegenheid van de 75^e verjaardag van de Raad van Europa speelde een kamerorkest onder leiding van de voorzitter van de Nationale Raad van Oostenrijk Wolfgang Sobotka de *Ode to Joy*. De Olympische vlam deed op 26 juni de plenaire zaal aan. En marge van de vergadering sprak de delegatie met Tanja Gonggrijp, de permanent vertegenwoordiger van Nederland bij de Raad van Europa.

Bij de opening van de plenaire vergadering op 24 juni, in de gerenoveerde hemicycle, wees PACE president Theodoros Rousopoulos op de verkiezingen van de Secretaris Generaal en op de debatten die op de agenda stonde zoals over de juridische en mensenrechtengevolgen van de agressie van de Russische Federatie tegen Oekraïne, het uitwissen van culturele identiteit in de oorlogs- en vredessituatie in Georgië, het versterken van de democratie. Ter gelegenheid van de 75^e verjaardag van de Raad van Europa speelde een kamerorkest onder leiding van de voorzitter van de Nationale Raad van Oostenrijk Wolfgang Sobotka de *Ode to Joy*. Nadat alle fractievoorzitters van de politieke partijen over het belang van de Raad van Europa hadden gesproken, vroeg PACE president Rousopoulos aandacht voor de Olympische vlam als symbool van vrede, dat op woensdag voor de allereerste keer Straatsburg en de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa zou aandoen.

2. Nederlandse interventies in plenaire debatten

Op 24 juni opende de middagvergadering met een terugblik op de verkiezingswaarnemingsmissie Noord-Macedonië. Rian Vogels gaf een korte terugblik op haar deelname als waarnemer in het internationale team bestaande uit leden de PACE, het Europees Parlement en de OVSE Parlementaire Assemblee. Ze lichtte toe dat voorafgaand aan de verkiezingen er uitgebreide briefings waren, inclusief een ontmoeting met de – later verkozen – onafhankelijke presidentskandidaat Gordana Siljanovska-Davkova. «De verkiezingsdag verliep rustig en vredig. In de dertien stembureaus in Skopje en omgeving hebben wij geen onregelmatigheden aangetroffen,» zei Vogels. Wel concludeerde de gezamenlijke internationale waarnemingsmissie dat de verkiezingen competitief waren en dat de fundamentele vrijheden werden gerespecteerd vervolgd zij, maar hoewel de verkiezingswetgeving een geschikt kader biedt voor het houden van democratische verkiezingen, brachten een aantal tekortkomingen en tegenstrijdigheden de rechtszekerheid in gevaar, waardoor verdere hervormingen nodig zijn. Vogels wenste Noord-Macedonië alle ambitie en kracht toe om de noodzakelijke hervormingen door te voeren, op weg naar een toekomst als volwaardig lid van de EU.

De VN Hoge Commissaris voor de mensenrechten Volker Türk sprak op dinsdag 25 juni Assemblee toe. «De kunst van het oplossen van geschillen door middel van vreedzame middelen van de-escalatie en het stichten van vrede lijkt verloren te zijn gegaan. Oorlogen blijven nooit onder controle, ze strekken zich uit over grenzen en naar toekomstige generaties en bevorderen cycli van grieven en haat als de oorzaken ervan niet worden aangepakt,» zei Türk. Saskia Kluit vroeg hem als rapporteur over de situatie van kinderen en vrouwen in Gaza naar zijn grootste zorgen met betrekking tot kinderen, kwetsbare mensen en vrouwen en wat er nodig is om de humanitaire situatie en de mensenrechtensituatie van de kinderen in Gaza, de Westelijke Jordaanoever en Israël te verbeteren. De heer Türk gaf aan dat 70% van de slachtoffers, zowel doden als gewonden, kinderen en vrouwen zijn. Hij benadrukte dat er een onmiddellijk staakt-het-vuren moet komen, waarna er meteen sprake moet zijn van grote investeringen. Hij sprak nadrukkelijk zijn gevoel van urgentie daartoe uit.

Op woensdag 26 juni was er een gezamenlijk debat over drie rapporten inzake de juridische en humanitaire gevolgen van de Russische inval in Oekraïne, zoals het berechten van Poetin en zijn generaals wegens agressie tegen Oekraïne. Er werd gesproken over de inbeslagname en herbestemming van Russische staatseigendommen, met de bedoeling deze over te dragen aan een internationaal compensatiefonds voor Oekraïne. In het debat was aandacht voor de systematische pogingen van Rusland om de Oekraïense culturele identiteit uit te wissen waaronder de «russificatie» van kinderen, het herschrijven van geschiedenisboeken, het verwijderen van archieven en het vernietigen van cultureel erfgoed.

Op donderdag 27 juni werd gesproken over teruggave van Varosha aan zijn wettige inwoners (doc. nr. 16004). Varosha, een verlaten wijk in de stad Famagusta op het noordelijke deel van Cyprus. De VN heeft herhaaldelijk in haar resoluties gevraagd om controle te mogen hebben over het gebied Varosha door het op te nemen in de bufferzone die de VN al uitoefent op Cyprus, maar de Turks-Cypriotische autoriteiten hebben deze oplossing altijd geweigerd. Varosha is al meer dan 50 jaar gesloten en onbewoond. Saskia Kluit sprak op 27 juni namens de *Socialists, Democrats and Greens Group* (SOC) haar steun uit voor het rapport en verwees naar de verschillende VN-resoluties over Famagusta die oproepen tot teruggave van de stad aan de wettige inwoners. «Zoals in het rapport wordt gedocumenteerd zal de geleidelijke openstelling van de

stad in de huidige staat van bezetting door Türkiye alle inspanningen voor de hervatting van de onderhandelingen ondermijnen en zelfs tenietdoen,» zei Kluit. Voorts riep ze alle partijen op om het politieke proces voor een federale staat snel te hervatten, waarbij alle partijen zich onthouden van verdere eenzijdige stappen. In het actualiteitendebat op over vrijheid van meningsuiting stelde Carla Moonen namens *Alliance of Liberals and Democrats for Europe* (ALDE) het grootste risico te zien in de steun van democratische partijen in Europa voor extreme partijen om aan de macht te blijven. «Het zijn extreme partijen die de democratie van binnenuit proberen te ontmantelen. Parlementsleden hebben het mandaat en de verantwoordelijkheid om zich tegen deze gevaarlijke trends te verzetten,» zei Moonen. Daarnaast onderstreepte ze het belang om journalisten, die veel risico's nemen voor onze vrijheid, te beschermen. Ook sprak ze haar zorgen uit over de situatie van NGO's in de wereld en in Nederland, waar de nieuwe coalitie NGO's wil beperken in hun mogelijkheden naar de rechter te stappen.

Het rapport «Veiligstellen van mensenrechten voor toekomstige generaties» werd op vrijdag 27 juni aangenomen (doc. nr 15999). Gala Veldhoen, die hierover namens de juridische commissie een opinie schreef, dankte de rapporteur voor zijn goede, samenvattende analyse van de uitdagingen die voortvloeien uit de klimaatverandering (doc. nr 16016). Wel stelde zij een paar tekstwijzigingen voor om onder meer te verwijzen naar de onlangs aangenomen Raad van Europa Conventie inzake kunstmatige intelligentie, mensenrechten, democratie en de rechtsstaat en naar het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa van de Raad van Europa, ofwel het Verdrag van Bern. «Het Verdrag van Bern, dat in september dit jaar 45 jaar bestaat, was het eerste internationale verdrag dat zowel soorten als habitats beschermdde en dat landen samenbracht om te beslissen hoe ze moesten handelen voor natuurbehoud,» aldus Veldhoen.

3. Overige

Ter gelegenheid van de 75^e verjaardag van de Raad van Europa opende Tanja Gonggrijp op 24 juni de fototentoonstelling *75 Vrouwen in 75 jaar geschiedenis van de Raad van Europa*. De tentoonstelling biedt een gezicht aan vele, vaak onbekende, vrouwen op het gebied van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat in het heden en het verleden die het werk van de Raad van Europa hebben beïnvloed. Op dezelfde dag werd ook voor het eerst de Vígdís-prijs, vernoemd naar de eerste vrouwelijke president ter wereld, toegekend aan het Irida Women's Centre in Griekenland. Deze maatschappelijke organisatie zet zich in voor positieve verandering in de levens van vrouwen die te maken hebben met armoede, sociale uitsluiting en gender gerelateerd geweld. De leden kozen op 25 juni de Zwitser Alain Berset tot secretaris-generaal van de Raad van Europa voor een termijn van vijf jaar. Op 27 juni organiseerde Pieter Omtzigt een hoorzitting als rapporteur voor de follow up inzake legitimiteit en wettigheid van de ad hominem ontheffing van de ambtstermijn van de zittende president van de Russische Federatie, met Mikhail Kasyanov, voormalige premier van de Russische Federatie en experts inzake internationaal publiekrecht en van de Venetië Commissie. De heer Panman werd op 26 juni toegelaten tot de fractie van de EVP.

De voorzitter van de delegatie,
Vogels

De griffier van de delegatie,
Bakker-de Jong